

OVERGADEN.

Linda Hilfling Ritasdatter
Bugs in the War Room
02.04 – 29.05 2016

Linda Hilfling Ritasdatter, *Bugs in the War Room*, 2016. Installationsview

Koden for den tavse magt

Af Matthias Hvass Borello

Lige nu sidder jeg foran computerskærmen og forsøger at få tankerne til at hænge sammen. Jeg er i en anden tidszone end dig. Jeg er 6 timer bagefter. Lige nu er du min fremtid, min forsikring om, at alt kører, som det skal i morgen. Jeg sover formodentlig roligt, ubekymret, imens hjulene holdes i gang på den anden side af jorden. Når jeg vågner, er alt *fine and dandy*.

Maskinen – eller terminalen, som den sikkert ville have været betegnet for 70 år siden – er en MacBook Pro. Dengang ville den have fyldt et helt lokale med sin tunge hardware, store kølesystemer og tilknyttet personale. Nu ligger den svagt summende på mine lår fyldt med elektronik og materialer, der formentlig er et sammensurium af råstoffer hentet i Congo, koder fra Bangalore, design fra Silicon Valley osv. Jeg ville normalt ikke tænke på, hvad der egentlig foregår under mine fingre, men

lige nu slår det mig hårdt i hjernebarken, at jeg ikke har den fjerneste idé om, hvad der sker derinde.

Min opgave de næste par dage er at forsøge at sætte ord på den aktuelle udstilling på Overgaden: *Bugs in the War Room* af danske Linda Hilfling Ritasdatter, og det faktum gør situationen endnu mere kompleks. *Bugs in the War Room* er nemlig en afgrund til en række nye erkendelser for mig, hvor data- og informationsteknologi, computerhistoriens skjulte koder og *bugs*, kapitale supermagter, Østens produktionsvilkår og menneskelig paranoia knyttes til helt basale spørgsmål om sprog, tid, sted, tro og håb. Det er forbindelser, der roder det hele op i de tiltagende informationsstrømme mellem mine øre.

Den danske kunstner Kaspar Bonnén har beskrevet kunsten som et "drivanker". Ikke som

et innovations- og vækstværktøj, der skal lede os ind i nye forretningseventyr, men som en form for kritisk eftertanke, der roder op i det, vi troede, vi vidste, river hul på såret, som, vi troede, var helet.¹ Den kan få os til at eftertænke det forgangne, den erfarede virkelighed, den etablerede historie, de allerede anvendte tanker og handlinger. I 2004 skrev den amerikanske kunsthistoriker Hal Foster en tekst til kunstdidsskriftet *October* med titlen "The Archival Impulse", der beskriver dette behov for at rode op i erindringens hengemte filer. Beskrivelsen er i denne sammenhæng ganske rammende:

"I første omgang søger kunstnere, der interesserer sig for arkivet, at gøre historisk information, som ofte er forsvundet eller forlagt, fysisk tilgængelig. Derfor arbejder de videre på det fundne billede, genstand eller tekst og foretrækker installationsformatet, når de gør det. (Ofte anvender de med fordel dets ikke-hierarkiske rumlighed – hvilket er ret sjældent i samtidskunsten.) Disse kilder er velkendte, taget fra massekunstens arkiver, for at sikre en aflæselighed, som så kan forstyrres eller forvirres, men de kan også være obskure, genfundne med en gestus præget af alternativ viden eller som moderindring."²

Kunstens ihærdige retur til arkiver, historisk skrivning og diverse samlinger siden starten af 00erne er blevet yderligere intensiveret og understreget behovet for denne kritiske genkaldelse, der i sidste ende påpeger, at materiale, tanker og handlinger er i et evigt forhold til tid og sted. Disse forhold er blot blevet yderligere bekræftet i de seneste år, hvor indsamlings, håndtering og overvågning af data er blevet et politisk og globalt anliggende, hvor grænser mellem privat og offentligt, frihed og terror er til konstant forhandling. Arkivets konstruerede og overlagte logik og orden er med andre ord en konstruktion i tiden, der hele tiden ændrer betydning og magt. Ikke mindst anno 2016, hvor vi alle 'arkiverer' i en konstant strøm: fotograferer, skriver, filmer, uploader, streamer, checker ind, liker, deler, kommenterer og publicerer.

Hvis man forrykker arkivets materiale, udfordrer den etablerede orden for at sætte den sammen på ny i en anden tid og kontekst, vil betydningen forskydes. Det er også ambitio-

nen her. I udstillingens midte med både sanser og tanker vævende omkring hinanden bliver vi opfordret til at arkivere på ny. Linda Hilfling Ritasdatter har netop valgt dette fragmenterede greb i *Bugs in the War Room*, hvor værket fremstår for os som en udbredt samling af materialer: tekster, billeder, tekstiler, breve sat i en nærmest absurd orden og rumlig bevægelse uden entydig logik og fyldt med informationer, der kræver aktiv sammenkobling og læsning. Vi er via dialogen med materialet og værkerne producenterne af en ny betydning, og det er en del af pointen med sådanne kunstneriske greb. Det er processen og ikke den afklarede fortælling, der er i fokus her. I det øjeblik man som publikum står midt i materialet, bemyndiget til at operere frit, er det ikke harmoni, men konflikt, der råder. Ligesom nu, hvor jeg trykker på tasterne i et forsøg på at skabe orden. Jeg kan endnu ikke forklare, hvor vi skal hen, men blot forsigtigt antyde en mulig og for mig meningsfuld sti. Med de arkivariske praksisser er selve arkiveringen – ordningen af materialet – den egentlige undersøgelse og kunstoplevelse. Derfor er erkendelsen også ofte, at sandheden er langt mere konfliktfyldt end vi – eller vore systemer – kan håndtere.

I Linda Hilfling Ritasdatters kunstneriske praksis er det konfliktfyldte øjeblik knyttet til forholdet mellem teknologi og virkelighed – en kodet virkelighed, vi som individer er i daglig kontakt med: Når vi surfer på nettet, hæver penge i en hævemaskine, går på et åbent netværk, søger på Google osv. Det er de skjulte mekanismer og systemer, der optager hende, og ikke mindst de instanser og systemer, der styrer vores tilstedeværelse i denne parallelle og konstant ekspanderende verden. Via hendes værker placerer hun typisk beskueren midt i den digitale virkelighed, hvor hun med dyb indsigt – også i teknologien bag – har manipuleret forhold, der blotlægger logikken og en strategisk magt, der placerer os som brugere og ikke mindst forbrugere i en yderst kompromitteret position. Tænk blot på de aktuelle spørgsmål om deling, sikkerhed, ejerskab og forvaltning af data. Er vi overhovedet klar over, hvad der foregår, og hvilken magt og økonomi, der er på spil hvornår? Og hvis vi rent faktisk vidste, hvad der foregik, ville vi så tænke og handle anderledes? Den uvidenhed og usikkerhed, der ligger i disse spørgs-

mål og teknologiens skjulte magt og agenda, kan hurtigt forårsage paranoia, ikke mindst i dag hvor store dele af vores liv og identitet er baseret på datahåndtering. Data-paranoia er på mange måder fænomenet, der knytter materialerne og de enkelte værker på denne udstilling sammen og ind i nutiden. *Bugs in the War Room* er eksistentiel forstand en undersøgelse af data-paranoiaens virkelighed og menneskelige vilkår.

Meget passende tager Ritasdatter os derfor med tilbage til data-paranoiaens mest ekstreme øjeblik: Det øjeblik, hvor alverdens computersystemer, netværk, databaser og underlæggende koder skulle springe ind i det nye årtusinde. Mødet med det såkaldte Y2K bug, der i følge selv de mest indviede fagfolk nærmest kunne stoppe klodens gang. Øjeblikket italesatte, hvor indvævet vi som globaliseret verden var i kodens konstruktion og sprog. Dømedag var nær, intet mindre. At vi via computeren var endt i en ukendt magts vilje, er direkte italesat her i udstillingen med for eksempel værket *666 letters to the editor*, hvor en paranoia slår over i desperate forsøg på logiske slutninger. At ordet 'computer', afkodet via numerologiens system, skulle være forbundet med selvste djævelen, bevist ved en samlet talsum på 666, kan ikke andet end resultere i overbærende hovedrysten. Samtidig afslører det en, omend ekstrem, usikkerhed og frygt over for den kodede virkelighed, der gemmer sig i computerens indre. I dette indre land af koder er verden indekseret, kodet og styret på ny. Engang var der tale om simple kommandoer for at ekspedere informationer effektivt, tidsbesparende og sikkert. "Sub-routines", som den amerikanske matematiker "Amazing" Grace Murray Hopper kaldte disse kommandostrukturer, der ligger til grund for et af verdens første kodningsprog. Hopper var i 1950'erne den primære arkitekt bag udviklingen af først FLOW-MATIC og senere COBOL (Common Business Oriented Language), der til trods for dets komplicerede og på mange måder klodsede system har ligget bag og standardiseret militære kommandoer, banktransaktioner og arbejdsgange i handels-, forsikrings- og sikkerhedssektorerne overalt i verden. Det er et sprog, som vi deler på godt og ondt, og de fleste af os har ikke den fjerneste anelse om, at vi deler det.

Det rigtig konfliktfyldte i denne fortælling er, at COBOL er overalt, samtidig med at det i Vesten har været erklæret uddødt siden 1990'erne. "COBOL forkrøbler sindet; enhver undervisning i det burde blive betragtet som en kriminel handling," skrev den hollandske fysiker og computerforsker Edsger Dijkstra allerede i 1975.³ Til trods for denne manglende popularitet blev skæbnen en helt anden for COBOL. Selve håndteringen og problemet blev blot flyttet til et andet kontinent, ud af vestens kontrolrum og over i hænderne på nationer som for eksempel Indien, hvor programmører stadig den dag i dag uddannes til at håndtere Vestens beskidte programmeringsarbejde. Vi besidder ganske enkelt ikke de nødvendige resurser eller kompetencer til at arbejde med COBOL længere. Parallelt med al anden tung kommerciel, vestlig produktion er COBOL blevet outsourcet som led i en re-kolonialisering, vi formentlig kun har set begyndelsen på (flere baltiske, russiske og asiatiske firmaer og programmører er i dag indrulleret i lignende arbejdsforhold). Der er dog den lille detalje, at vores mest basale kommunikation, sikkerhed og økonomi stadig er forankret i disse forældede koder. Vi er med andre ord fanget i et programmeringssprog, vi ikke længere selv kan eller vil håndtere. Det var også tilfældet den nat for lidt over 16 år siden, hvor COBOL-programmører i tiden op til det nye årtusinde arbejdede på højtryk for at rette op på de skæbnsvangre kodninger, der ikke havde taget højde for, at to-cifrede årsangivelser ville ende i et nyt år 0 og derfor nulstille den fremadskridende kronologi, som systemerne var bygget op omkring.

I udstillingen konfronteres vi ikke med computere, skærme og levende datastrømme. Vi er til gengæld inviteret inden for i det kontrolrum, eller "war room", hvorfra hele verdens skæbne – i fleres øjne undergang – blev overvåget ved årtusindskiftet. Vi indvies i skildringerne fra de cirka 50 indiske COBOL-programmører, der var på vagt og var vidner til dette øjeblik. Ritasdatter tager os med ind i både tankerne, det sanselige rum og forestillingerne om dette 'verdens-kontrolrum'. Hun lader os endda styre solens gang over himlen. Men husk på, imens du lægger det ene tilsyneladende uskyldige dias efter det andet af solnedgangen 31. december 1999 og solopgangen 1. januar 2000 på overheadprojektoren, at den

virkelighed, som vi tror, vi kontrollerer, har fundet et perfekt svar på, mener er sikker og for vores alles bedste, indeholder et bug. Ikke fordi koden er ufuldstændig, men fordi vi ikke erkender vores egen fejlbarlighed, arrogance og manglende evne til at tænke ud over os selv og vore egne behov.

Debug den programmør, så er vi sgu frelst!

Matthias Hvass Borello er kurator, skribent og redaktør på Kunsten.nu.

1. Publiceret i *Overskud*, udgivet af Statens Værksteder for Kunst, 2011.
2. Hal Foster: "The Archival Impulse", i: *October 110*, Fall 2004, s. 4. Redaktionens oversættelse.
3. Edsger Dijkstra: *Selected Writings on Computing: A Personal Perspective*, 1982. Springer Verlag, s. 130. Redaktionens oversættelse.

CV

Linda Hilfling Ritasdatter (f. 1976) bor og arbejder i Berlin. Hun er uddannet fra Piet Zwart Institute, Willem de Kooning Academie i Rotterdam og forsker på K3 – School of Arts and Communication, Malmø Universitet. Ritasdatter har en omfattende international udstillingspraksis bag sig i bl.a. Tyskland, Holland, Canada og Frankrig.

ARRANGEMENTER

Søndag d. 22/5 kl. 15-17

Seminar // *CRISIS COMPUTING*

Dette seminar vil gennemgå eksempler på kunstnerisk research i feltet mellem kriser, computerbrug, netværksarkitektur og globale magtforhold. Florian Cramer vil diskutere vores problematiske tillid til algoritmers objektivitet og neutralitet og diskutere, hvordan kunstnere kan tilføre teknologi en poetisk sensibilitet. Linda Hilfling Ritasdatter vil præsentere en performanceoplæsning, som trækker tråde mellem 1960ernes cybernetik, millenium bug paranoia og Indiens outsourcing boom. I forbindelse med seminaret vil der være reception for en publikation, som er

en uendelig encyklopædi over verdens undergang. Publikationen udgives på det svenske mikroforlag Rojal Förlag.

Deltagere: Florian Cramer (NL/DE), Linda Hilfling Ritasdatter (DK), Rojal Förlag (SE)

Seminaret vil være på engelsk.

TAK TIL

Linda Hilfling Ritasdatter vil gerne takke de indiske ingeniører, som har delt deres oplevelser og viden, og som foretrækker at forblive anonyme, Padmini H, Susan Kozel, Maria Hellström Reimer, K3 – School of Arts and Communication ved Malmø Universitet, Critical Software Thing, Nina Gribat, Rita Brogaard Nielsen, Preben Hilfling, Kristoffer Gansing, Wilbur og Overgaden.

KOMMENDE UDSILLINGER

Fredag d. 17. juni 2016 er der fernisering på soloudstillingen *Milk & Honey* af Deniz Eroglu og *SummerSounds*, der i tre kortere udstillinger sætter fokus på feltet mellem musik, lyd og billedkunst. Begge varer til og med d. 14. august 2016.

Denne udstillingsfolder kan downloades fra www.overgaden.org

Udstillingen er støttet af:

THE DANISH ARTS FOUNDATION

Overgaden er støttet af Statens Kunstfonds Billedkunstudvalg og Det Obelske Familiefond.

Overgaden.

Institute of Contemporary Art
Overgaden neden Vandet 17
DK-1414 Copenhagen K

www.overgaden.org
+45 32 57 72 73